

Klimat- och näringslivsdepartementet

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Uppdrag att utveckla planeringsförutsättningar och arbetssätt med tillståndsprocesser för etablering av ny kärnkraft.

Regeringens beslut

Regeringen ger Naturvårdsverket i uppdrag att finansiera och samordna utvalda kommuners arbete med att utveckla arbetssätt för en koordinerad process för att möjliggöra effektiva plan- och tillståndsprocesser för etablering av kärnenergianläggningar. Naturvårdsverket ska verka för att erfarenheter från de utvalda pilotprojekten görs tillgängliga för övriga kommuner. Uppdraget ska genomföras med stöd av Strålsäkerhetsmyndigheten utifrån det uppdrag regeringen lämnat till Strålsäkerhetsmyndigheten om att i samverkan med berörda myndigheter stärka nationell kompetensförsörjning inom strålsäkerhetsområdet vilket är en förutsättning för befintlig och ny kärnkraft (M2022/02369). Vid genomförandet ska Statens energimyndighet, Boverket, Affärsverket svenska kraftnät och länsstyrelserna vid behov bistå Naturvårdsverket med för uppdraget relevant sakkunskap. Sveriges kommuner och regioner ska ges möjlighet att lämna synpunkter under uppdragets genomförande.

Kommuner med intresse att etablera kärnenergianläggningar ska kunna ansöka till Naturvårdsverket och erhålla finansiering för att driva pilotprojekt inom uppdraget. Pilotprojekten ska bidra till att skapa beredskap inom kommunerna att hantera processerna för ny kärnkraft och därmed bättre förutsättningar för korta prövningstider. Kriterier som projektens representativitet för att bidra till lärande om effektiva tillståndsprocesser för kärnenergianläggningar och kommunens pågående aktiviteter samt medborgarnas acceptans för klimatomställningen med utbyggd kärnkraft ska tas i beaktande vid urvalet av pilotprojekt. Om tillämpningsområdet är elproduktion ska lokaliseringens lämplighet ur ett elsystemperspektiv också

vara ett kriterium. Även projekt där en kommun ännu inte påbörjat dialogen och planeringen för etablering av en kärnenergianläggning kan delta om det bedöms som lämpligt med hänsyn till uppdragets utformning. Ansökan om pilotprojekt ska utformas enligt närmare anvisningar från Naturvårdsverket. Vid utformningen av anvisningarna ska Naturvårdsverket ta hänsyn till synpunkter från berörda myndigheter. Beslut om vilka pilotprojekt som ska få delta ska fattas så snart som möjligt efter beslutet av det här uppdraget.

Pilotprojekten ska omfatta en kartläggning av förutsättningar för etablering av kärnenergianläggningar lokaliserade inom respektive kommun. Det kan exempelvis handla om att utveckla metoder och arbetssätt vid förberedelser av förläggningsplatser för att snabba på etableringsprocessen innan det finns en aktör inblandad, utreda platsens lämplighet i relation till reaktorteknik och tillämpningsområde (el/värme/vätgas) och vilka underlag som kommunen behöver för att korta prövningstiderna för ny kärnkraft.

Naturvårdsverket ska koordinera pilotprojekten vad gäller arbetssätt och processer så att projekten kan dra nytta av varandras erfarenheter för god framdrift. I det ligger också att ta vara på det arbete som görs i kommuner med befintlig kärnkraft. I uppdraget ingår att skapa förutsättningar för ett fungerande kunskapsutbyte och vidare lärande av fler kommuner för en effektiv utbyggnad av ny kärnkraft samt sprida kunskap om hur utbyggd kärnkraft får Sverige att minska klimatutsläppen och därmed bidrar till att nå hela vägen till nettonoll. Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (skr. 2023/24:59) och energipolitikens långsiktiga inriktning (prop. 2023/24:105) samt andra relevanta utredningar för ny kärnkraft ska beaktas och vara vägledande i uppdraget.

Uppdraget ska genomföras på ett sådant sätt att det belyser olika intressen i samhället och så att en ansvarsfull utveckling tryggas. Exempelvis kan synpunkter inhämtas från den nationella kärnkraftssamordnaren som stödjer regeringen och samlar berörda aktörer i arbetet med att bygga ut kärnkraften i Sverige. Naturvårdsverket ska även föra dialog med branschorganisationer inom berörda sektorer. Uppdraget ska bidra till att säkerställa det förändrade och utökade behovet av kompetens som följer med utvecklingen av ny kärnkraft.

Naturvårdsverket ska löpande informera Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Naturvårdsverket ska även föra dialog med utredningen Ny kärnkraft för Sverige – ett andra steg (dir. 2023:155).

Naturvårdsverket ska senast den 30 november 2025 redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet). Redovisningen ska omfatta pilotprojektens resultat och erfarenheter samt i förekommande fall legala eller praktiska hinder som relaterar till planerings- och tillståndsprocesser för ny kärnkraft. Redovisningen ska även innehålla en ekonomisk sammanställning av uppdragets genomförande och hänvisa till diarienumret för det här beslutet.

För uppdraget får Naturvårdsverket under 2024 högst använda 5 000 000 kronor. För 2025 beräknas Naturvårdsverket få använda 5 000 000 kronor. Medlen får användas för deltagande myndigheters projektkostnader och för att genomföra utvalda pilotprojekt.

Utgifterna för uppdragets genomförande ska belasta det under utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur uppförda anslaget 1:2 *Miljöövervakning m.m.* anslagsposten 4 Klimatpolitiska handlingsplanen del till Naturvårdsverket. Medlen utbetalas engångsvis för respektive år, efter rekvisition ställd till Naturvårdsverket senast den 10 december 2024 respektive 31 oktober 2025. Medel som inte förbrukats ska återbetalas till Naturvårdsverket senast den 15 december 2025 på bankgiro 5050-7730. Rekvisition, återbetalning och redovisningar ska hänvisa till det här beslutets diarienummer.

Effektiva tillståndsprocesser för ny kärnkraft – vägen mot nettonollutsläpp

Teknikutveckling och en massivt ökad användning av klimatneutral el är en förutsättning för omställningen i Sverige och i alla andra länder. I Sverige är utbyggd kärnkraft den enskilt viktigaste åtgärden för att utsläppen av växthusgaser ska kunna minska nationellt genom elektrifiering av transporter och industri. Kärnkraften har potential att producera de stora mängder fossilfri el som är en förutsättning för klimatomställningen. Regeringens klimathandlingsplan tillsammans med färdplanen för ny kärnkraft och energipolitikens långsiktiga inriktning visar på avgörande delar för vägen framåt.

Att kunna bygga nya kärnkraftsreaktorer på för elsystemet gynnsamma platser ger förbättrade förutsättningar för att genomföra elektrifieringen av transportsektorn och industrin som är beroende av ett starkt kraftsystem.

Kompetens och leverantörskedjor behöver byggas upp för att kunna bygga ut den svenska kärnkraften. Trösklarna för investeringar behöver sänkas och förutsättningar för en gynnsam utvecklingsmiljö behöver skapas.

Utredningar pågår om effektivisering av tillståndsprövningen, finansiering och riskdelning för nya kärnkraftsreaktorer.

En kommuns tillstyrkan genom beslut i kommunfullmäktige krävs i dag för att regeringen ska få tillåta anläggningar för kärnteknisk verksamhet, inklusive kärnkraftsreaktorer. Prövningen av lokaliseringen och platsens lämplighet för ett kärnkraftverk hör samman med tillståndprocesser utifrån ett antal olika lagstiftningar som kan bli omfattande och kräva många samt svåra överväganden. En förutsättning för ny kärnkraft är därför effektiva tillståndprocesser med god koordination mellan olika myndigheters respektive delar av tillståndprocessen. En samordning och nära samverkan kommer därför att krävas mellan kommun, region och staten i form av en rad berörda myndigheter.

Energiplaneringen behöver utvecklas nationellt, regionalt och lokalt. Klimatomställningen och behovet av att fasa ut den fossila energin är en central utmaning och drivkraft för omställningen av energisystemet, samtidigt som ett fossilfritt energisystem är en viktig förutsättning för tillväxt. Kommunerna har en viktig roll för klimatomställningen och utvecklingen av energisystemet. En viktig del är också att så långt som möjligt hos kommunens invånare demokratiskt förankra processen med att etablera en kärnenergianläggning. Naturvårdsverket ges därför i uppdrag att samordna ett antal skarpa lokala pilotprojekt där arbetssätt utvecklas och testas för att underlätta kommunernas planeringsförutsättningar och arbetssätt med tillståndprocesser i samverkan med berörda myndigheter för ny kärnkraft i Sverige.

På regeringens vägnar

Paulina Brandberg

Kerstin Konitzer

Kopia till

Affärsverket svenska kraftnät

Boverket

Länsstyrelserna

Statens energimyndighet

Strålsäkerhetsmyndigheten

Sveriges kommuner och regioner